

آیین زندگی

اخلاق
کاربردی

احمد حسین شریفی

ویراست دوم

آیین زندگی (اخلاق کاربردی)

ویراست دوم

نویسنده

حجت الاسلام دکتر احمد حسین شریفی

۱۵	سخن مرکز	۵
۱۶	قدردانی و سپاس	۱۷
۱۷	سخنی با استادان و دانشجویان عزیز	۱۹

مقدمه: معناشناسی و جایگاه اخلاق کاربردی

۱۵	۱. معناشناسی اخلاق و علم اخلاق	۲۵
۱۶	۲. انواع پژوهش‌های اخلاقی	۲۶
۱۷	۱.۲. اخلاق توصیفی	۲۶
۱۸	۲.۲. اخلاق هنجاری	۲۷
۱۹	۳.۲. فرا اخلاق	۲۷
۲۰	۳. اخلاق کاربردی	۲۸
۲۱	۱.۳. اهمیت و جایگاه اخلاق کاربردی	۲۹
۲۲	۲.۳. تاریخچه اخلاق کاربردی	۳۱

فصل اول: اخلاق دانش‌اندوزی

۲۳	۱. اهمیت و ضرورت	۳۵
۲۴	۲. دانش‌اندوزی و پارسایی	۳۷
۲۵	۳. موانع دست‌یابی به علم حقیقی	۳۹
۲۶	۱.۳. پیروی از حدس و گمان	۴۰
۲۷	۲.۳. تقلید کورکورانه	۴۰
۲۸	مطالعه‌ای نظری	۴۱
۲۹	نکته‌ای توضیحی	۴۲
۳۰	۳.۳. شتاب‌زدگی	۴۲
۳۱	۴.۳. تمایلات نفسانی	۴۲

۴. آداب اخلاقی آموختن	۴۴
۱.۴. انگیزه الهی (اخلاص)	۴۴
بررسی مقایسه‌ای	۴۷
۲.۴. انتخاب استاد شایسته	۴۸
نکته‌ای توضیحی	۴۹
۳.۴. رعایت اولویت‌ها	۵۰
بررسی مصداقی	۵۱
۴.۴. خوب گوش دادن	۵۱
۵.۴. پرسش و پرسشگری	۵۲
۶.۴. ضبط و نگارش مطالب	۵۵
۷.۴. تواضع در برابر استاد	۵۵
۵. خودشناسی	۵۷
مطالعه‌ای بنیادین	۵۹
پرسش	۵۹
برای پژوهش	۶۰
برای مطالعه بیشتر	۶۰

فصل دوم: اخلاق پژوهش

۱. اهمیت و جایگاه	۶۳
۲. فضایل اخلاقی در پژوهش	۶۵
۱.۲. تصحیح انگیزه و نیت	۶۵
۲.۲. توجه به نقش پیش فرض‌های ارزشی	۶۵
۳.۲. آشنایی با پیشینه پژوهش	۶۶
۴.۲. گزینش مسئله	۶۷
۵.۲. شهادت در پژوهش	۶۸

نمونه‌ای اسف‌انگیز	۶۸
۶.۲. امانت‌داری	۶۹
۷.۲. حقیقت‌جویی در پژوهش	۷۰
۸.۲. نشاط در تحقیق	۷۰
۹.۲. پژوهش گروهی	۷۱
۳. آسیب‌شناسی اخلاقی پژوهش	۷۲
۱.۳. شهرت‌زدگی	۷۲
نمونه‌ای از پیامد سوء شهرت‌زدگی	۷۳
۲.۳. شتاب‌زدگی	۷۳
۳.۳. دخالت دادن خواسته‌های شخصی	۷۴
۴.۳. انتحال	۷۵
پرشش	۷۸
برای مطالعه بیشتر	۷۸

فصل سوم: اخلاق نقد (شیوه‌های اخلاقی مواجهه با اندیشه‌ها)

۱. اهمیت و جایگاه	۸۱
۲. معناشناسی نقد	۸۴
۳. ضرورت نقد	۸۵
۴. شرایط اخلاقی نقد	۸۷
۱.۴. فهم سخن و تبحر در موضوع	۸۷
داستانی آموزنده	۸۸
۲.۴. کنار نهادن حب و بغض	۸۹
۳.۴. پرهیز از نقد متقابل	۹۰
۴.۴. نقد انگیزه‌ها به جای انگیزه: به گفته بنگر نه به گوینده	۹۰
۵.۴. تفکیک اندیشه و رفتار از فرد	۹۱

۶.۴. لزوم بردباری و نقدپذیری	۹۱
۷.۴. پرهیز از برچسب زدن	۹۳
۸.۴. آغاز کردن از خود	۹۴
پرسش	۹۵
برای پژوهش	۹۵
برای مطالعه بیشتر	۹۵

فصل چهارم: اخلاق معیشت

۱. اهمیت و جایگاه	۹۹
۲. کار در سیره اولیای دین	۱۰۳
۳. نقش نیت در ارزشمندی کار	۱۰۳
۴. رابطه اخلاق و معیشت	۱۰۴
۵. نقش کار در تربیت و بهداشت روانی	۱۰۷
۶. کار و احساس شخصیت	۱۰۸
داستانی آموزنده	۱۰۸
بررسی مصداقی	۱۱۰
بررسی مقایسه‌ای	۱۱۰
پرسش	۱۱۱
برای پژوهش	۱۱۱

فصل پنجم: اخلاق معاشرت

۱. اهمیت و جایگاه	۱۱۵
۲. انواع معاشرت	۱۲۰
۱.۲. معاشرت‌های انسانی	۱۲۰

۲۰۲	۲.۲. معاشرت‌های آیینی	۱۲۰
۲۰۳	۳.۲. معاشرت‌های شهروندی	۱۲۰
۲۰۴	۴.۲. معاشرت‌های دوستانه	۱۲۱
۲۰۵	۵.۲. معاشرت‌های خانوادگی	۱۲۱
۲۰۶	۳. معیار معاشرت	۱۲۲
۲۰۷	بررسی مقایسه‌ای	۱۲۳
۲۰۸	۴. اهتمام به امور مردم	۱۲۵
۲۰۹	بررسی مصداقی	۱۲۶
۲۱۰	۵. اصلاح میان مردم	۱۳۰
۲۱۱	۶. نظارت اجتماعی: امر به معروف و نهی از منکر	۱۳۱
۲۱۲	۱.۶. وظیفه‌ای عمومی	۱۳۴
۲۱۳	۲.۶. شرایط امر به معروف و نهی از منکر	۱۳۵
۲۱۴	داستانی عبرت‌آموز	۱۳۵
۲۱۵	۱۳۶. قضاوتی اخلاقی	۱۳۶
۲۱۶	۳.۶. مراتب امر به معروف و نهی از منکر	۱۳۷
۲۱۷	۴.۶. راه‌های اجرای امر به معروف و نهی از منکر	۱۳۸
۲۱۸	نمونه‌ای عملی	۱۳۹
۲۱۹	۷. آسیب‌شناسی معاشرت با دیگران	۱۴۰
۲۲۰	۱.۷. دخالت در امور خصوصی	۱۴۰
۲۲۱	۲.۷. شایعه‌پراکنی	۱۴۱
۲۲۲	داستانی آموزنده	۱۴۲
۲۲۳	۳.۷. سوءاستفاده از دیگران	۱۴۲
۲۲۴	نقد مکتب سودگرایی بن‌تام	۱۴۳
۲۲۵	۸. دوستی و دوست‌یابی	۱۴۵
۲۲۶	۱.۸. ویژگی‌های دوست	۱۴۷
۲۲۷	۲.۸. اعتدال در دوستی	۱۴۸

۱۴۹ . ۸ . ۳ . با که دوستی نورزیم؟

۱۵۱ پرسش

۱۵۲ برای پژوهش بیشتر

۱۵۲ برای مطالعه بیشتر

فصل ششم: اخلاق جنسی

۱۵۶ . ۱ . جایگاه و اهمیت

۱۵۶ . ۲ . بیان دیدگاه‌ها

۱۵۶ . ۱.۲ . دیدگاه تفریطی

۱۶۰ . ۲.۲ . دیدگاه افراطی

۱۶۲ استدلال نخست

۱۶۲ استدلال دوم

۱۶۴ استدلال سوم

۱۶۵ . ۳.۲ . دیدگاه معتدل

۱۷۰ نقد نسبیت‌گرایی جنسی

۱۷۱ . ۳ . عوامل شهوت‌پرستی و شهوت‌رانی

۱۷۲ در جستجوی راهکاری عملی

۱۷۳ . ۴ . اهمیت ازدواج در اسلام

۱۷۶ . ۱.۴ . ارزش واسطه ازدواج شدن

۱۷۶ . ۲.۴ . شرایط همسر خوب

۱۷۷ الف) اصالت خانوادگی

۱۷۷ ب) تقوا و تدین

۱۷۹ ج) اخلاق نیک

۱۷۹ نمونه‌ای درس‌آموز

۱۸۰ . ۵ . فضایل اخلاقی مربوط به امور جنسی

۱۸۰	۱.۵. عفت و پاکدامنی	۱۱۲	و غیره پایبندی به نماز که رکن پنجم است
۱۸۱	الگوی عملی	۱۱۳	پایه و تشبیه
۱۸۳	نقد مکتب لذت‌گرایی	۱۱۴	رسمه زهد
۱۸۶	۲.۵. غیرت	۱۱۵	و غیره که خالق است و غیره
۱۸۹	۳.۵. حجاب و ترك خودآرایی در انظار عمومی	۱۱۶	و غیره که خالق است و غیره
۱۹۱	پرسش	۱۱۷	تفاوت شیوه
۱۹۱	برای پژوهش	۱۱۸	رسمه نماز
۱۹۴	برای مطالعه بیشتر	۱۱۹	و غیره در این کتاب
		۱۲۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۲۱	رسمه نماز
		۱۲۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۲۳	رسمه نماز
		۱۲۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۲۵	رسمه نماز
		۱۲۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۲۷	رسمه نماز
		۱۲۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۲۹	رسمه نماز
		۱۳۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۳۱	رسمه نماز
		۱۳۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۳۳	رسمه نماز
		۱۳۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۳۵	رسمه نماز
		۱۳۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۳۷	رسمه نماز
		۱۳۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۳۹	رسمه نماز
		۱۴۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۴۱	رسمه نماز
		۱۴۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۴۳	رسمه نماز
		۱۴۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۴۵	رسمه نماز
		۱۴۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۴۷	رسمه نماز
		۱۴۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۴۹	رسمه نماز
		۱۵۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۵۱	رسمه نماز
		۱۵۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۵۳	رسمه نماز
		۱۵۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۵۵	رسمه نماز
		۱۵۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۵۷	رسمه نماز
		۱۵۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۵۹	رسمه نماز
		۱۶۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۶۱	رسمه نماز
		۱۶۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۶۳	رسمه نماز
		۱۶۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۶۵	رسمه نماز
		۱۶۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۶۷	رسمه نماز
		۱۶۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۶۹	رسمه نماز
		۱۷۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۷۱	رسمه نماز
		۱۷۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۷۳	رسمه نماز
		۱۷۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۷۵	رسمه نماز
		۱۷۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۷۷	رسمه نماز
		۱۷۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۷۹	رسمه نماز
		۱۸۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۸۱	رسمه نماز
		۱۸۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۸۳	رسمه نماز
		۱۸۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۸۵	رسمه نماز
		۱۸۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۸۷	رسمه نماز
		۱۸۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۸۹	رسمه نماز
		۱۹۰	و غیره که خالق است و غیره
		۱۹۱	رسمه نماز
		۱۹۲	و غیره که خالق است و غیره
		۱۹۳	رسمه نماز
		۱۹۴	و غیره که خالق است و غیره
		۱۹۵	رسمه نماز
		۱۹۶	و غیره که خالق است و غیره
		۱۹۷	رسمه نماز
		۱۹۸	و غیره که خالق است و غیره
		۱۹۹	رسمه نماز
		۲۰۰	و غیره که خالق است و غیره
		۲۰۱	رسمه نماز
		۲۰۲	و غیره که خالق است و غیره
		۲۰۳	رسمه نماز
		۲۰۴	و غیره که خالق است و غیره
		۲۰۵	رسمه نماز
		۲۰۶	و غیره که خالق است و غیره
		۲۰۷	رسمه نماز
		۲۰۸	و غیره که خالق است و غیره
		۲۰۹	رسمه نماز
		۲۱۰	و غیره که خالق است و غیره
		۲۱۱	رسمه نماز
		۲۱۲	و غیره که خالق است و غیره

۴. وظایف اخلاقی حاکمان در برابر مردم	۲۱۲
۱.۴. محبت و مدارا	۲۱۲
الگوی عملی	۲۱۵
۲.۴. برخورد صادقانه با مردم	۲۱۶
۳.۴. فاصله نگرفتن از مردم	۲۱۷
۴.۴. رعایت عدالت	۲۱۸
۵.۴. ساده زیستی	۲۱۸
۶.۴. آموزش های دینی	۲۲۰
۵. وظایف اخلاقی مردم در برابر حاکمان	۲۲۱
۱.۵. همراهی	۲۲۱
۲.۵. امر به معروف و نهی از منکر	۲۲۲
۶. لغزشگاه های اخلاقی مدیران	۲۲۲
۱.۶. ریاست طلبی	۲۲۳
۲.۶. تکبر	۲۲۴
۳.۶. خودرأیی و استبداد در تصمیم گیری	۲۲۵
پرسش	۲۲۷
برای پژوهش	۲۲۷
برای مطالعه بیشتر	۲۲۸

فصل هشتم: اخلاق مناظره و گفتگوی علمی

۱. اهمیت مناظره و گفتگو	۲۳۱
۲. هدف گفتگو و مناظره علمی	۲۳۳
۱.۲. انگیزه های مثبت	۲۳۳
الف) حق خواهی	۲۳۳
ب) روشنگری	۲۳۴

۲.۲. انگیزه‌های منفی	۲۳۴
۳. آداب اخلاقی مناظره	۲۳۵
۱.۳. تأکید بر نکات مشترك	۲۳۵
مطالعه‌ای نقادانه	۲۳۵
۲.۳. فهم موضوع	۲۳۶
بررسی تطبیقی	۲۳۷
۳.۳. صراحت	۲۳۸
۴.۳. توجه به گفته و نه گوینده	۲۳۹
۵.۳. استدلال طلبی و حق محوری	۲۴۰
۶.۳. ملایمت	۲۴۱
۴. آفات اخلاقی مناظره	۲۴۲
۱.۴. شخصیت زدگی	۲۴۲
۲.۴. مرآء یا جدال‌گری	۲۴۴
پرشش	۲۴۶
برای مطالعه بیشتر	۲۴۶

۲۴۷ کتابنامه

مقدمه

معناشناسی و
جایگاه اخلاق
کاربردی

۱. معناشناسی اخلاق و علم اخلاق

واژه «اخلاق» جمع «خلق» است که در لغت به معنای «سرشت و سجیه» آمده است؛ اعم از سجایای نیکو و پسندیده، مانند راست‌گویی و پاکدامنی، یا سجایای زشت و ناپسند، مانند دروغ‌گویی و آلوده‌دامنی. در عموم کتاب‌های لغوی، این واژه با واژه «خَلْق» هم‌ریشه شمرده شده است. خَلْق زیبا به معنای بهره‌مندی از سرشت و سجیه‌ای زیبا و پسندیده و خَلْق زیبا به معنای داشتن آفرینش و ظاهری زیبا و اندامی موزون و هماهنگ است.^۱

دانشمندان اخلاق این واژه را در معانی پرشماری به کار برده‌اند. رایج‌ترین معنای اصطلاحی «اخلاق» در میان اندیشمندان اسلامی عبارت است از: «صفات و ویژگی‌های پایدار در نفس که موجب می‌شوند کارهایی متناسب با آن صفات، به طور خودجوش و بدون نیاز به تفکر و تأمل، از انسان صادر شود.»^۲

ابوعلی مسکویه، در تعریف اخلاق می‌گوید:

اخلاق حالتی نفسانی است که بدون نیاز به تفکر و تأمل، آدمی را به سمت انجام کار حرکت می‌دهد.^۳

اگر این حالت نفسانی به گونه‌ای باشد که کارهای زیبا و پسندیده از آن صادر شود، آن را «اخلاق خوب» (اخلاق فضیلت) نامند و اگر افعال زشت و ناپسند از آن صادر گردد، آن را «اخلاق بد» (اخلاق رذیلت) گویند.

۱. بنگرید به: زبیدی، تاج العروس، ج ۶، ص ۳۳۷؛ ابن‌منظور، لسان العرب، ج ۴، ص ۱۹۴؛ جوهری، الصحاح، ج ۴، ص ۱۴۷۱؛ و همچنین بنگرید به: قمی، سفینه البحار، ج ۲، ص ۶۷۶.
۲. بنگرید به: مجلسی، بحار الانوار، ج ۶۷، باب ۵۹، ص ۳۷۲، ذیل حدیث ۱۸؛ فیض کاشانی، المحجة البيضاء، ج ۵، ص ۹۵.
۳. مسکویه، کیمیای سعادت، ص ۵۷ و ۵۸.

اندیشمندان مسلمان و غیرمسلمان، برای «علم اخلاق» نیز تعاریف گونه‌گونی برشمرده‌اند. از میان این تعاریف به نظر می‌رسد جامع‌ترین تعریف این است که بگوییم علم اخلاق علمی است که با معرفی و شناساندن انواع خوبی‌ها و بدی‌ها، راه‌های کسب خوبی‌ها و رفع و دفع بدی‌ها را به ما می‌آموزد.^۱ یعنی هم بُعد شناختی و معرفتی دارد و هم بُعد عملی و رفتاری. علم اخلاق، همانند فلسفه و علوم عقلی محض نیست که صرفاً بُعد عقلانی و نظری انسان را تقویت کند؛ بلکه هدف اصلی آن، آموزش شیوه رفتار است.

۲. انواع پژوهش‌های اخلاقی

امروزه محققان و اندیشمندان علوم مختلف، پژوهش‌ها و تحقیقات متنوعی درباره اخلاق سامان داده‌اند، در این راستا می‌توان سه حوزه پژوهشی و مطالعاتی را از یکدیگر بازشناخت:^۲ مطالعات توصیفی، مطالعات هنجاری و مطالعات تحلیلی یا فرااخلاقی. به این اعتبار می‌توان اخلاق را نیز به سه‌گونه تقسیم کرد که در ذیل به توضیح و تبیین آنها می‌پردازیم:

۱-۲. اخلاق توصیفی

اخلاق توصیفی، همان‌گونه که از نامش پیدا است، به توصیف و معرفی اخلاقیات افراد، گروه‌ها و جوامع مختلف می‌پردازد. در پژوهش‌های توصیفی، صرفاً در پی توصیف و گزارش از اخلاقیات خاصی هستیم. این‌گونه پژوهش با روش تاریخی و نقلی صورت می‌گیرد و هدف از آن صرفاً آشنایی با نوع رفتار اخلاقی فرد یا جامعه‌ای خاص است و نه تحلیل عقلی و فلسفی اخلاقیات گزارش شده و یا توصیه و ترغیب افراد به عمل بر طبق آنها و یا اجتناب از آنها. این مطالعات را معمولاً، جامعه‌شناسان، مردم‌شناسان و مورخان صورت می‌دهند.

۱. بنگرید به: مصباح یزدی، فلسفه اخلاق، ص ۱۸؛ نراقی، جامع السعادات، ج ۱، ص ۱۵ - ۹؛ مدرسی، فلسفه اخلاق، ص ۱۷.

۲. بنگرید به: فرانکا، فلسفه اخلاق، ص ۲۵ و ۲۶؛ جوادی، مسئله باید و هست، ص ۱۸ - ۱۵؛ مصباح یزدی، فلسفه اخلاق، ص ۲۳ - ۱۷.

۲-۲. اخلاق هنجاری

این بخش از مطالعات و پژوهش‌های اخلاقی که «اخلاق دستوری» نیز نامیده شده است، به بررسی افعالِ اختیاری انسان و صفات حاصل شده از آن‌ها، از حیث خوبی یا بدی و بایستگی یا نبایستگی، می‌پردازد. به بیان دیگر، موضوع بحث در این گونه پژوهش، افعال اختیاری انسان و صفات درونی حاصل شده از افعال اختیاری است، نه دیدگاه‌های افراد، گروه‌ها، اقوام و یا ادیانی خاص. به همین دلیل، روش بحث در این نوع پژوهش، روش استدلالی و عقلی است و نه روش تجربی و تاریخی. مهم‌ترین نقش و کارکرد اخلاق هنجاری، ارائه نظریه و دیدگاهی معقول برای تبیین خوبی و بایستگی، یا بدی و نبایستگی یک عمل است. برای نمونه، اگر در یک نظام اخلاقی گفته می‌شود «عدالت خوب است» یا «باید عدالت ورزید»، در اخلاق هنجاری به دنبال ملاک این حکم و دلیل آن هستند. به طور کلی، باید گفت که در اخلاق هنجاری به دنبال پاسخ به این پرسش‌ها هستند که دلیل درستی کارهای درست چیست؟ معیار تمایز کار خوب و بد کدام است؟ و چرا باید متخلق به اخلاق فاضله شد و از اخلاق رذیله پرهیز کرد؟^۱ برای پاسخ به این پرسش‌ها، نظریه‌ها، دیدگاه‌های گوناگون و پرشماری ارائه شده است که در کتاب‌های فلسفه اخلاق به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

۲-۳. فرا اخلاق

فرا اخلاق^۲ به بررسی تحلیلی و فلسفی درباره مفاهیم و احکام اخلاقی می‌پردازد. موضوع این نوع پژوهش، نه رفتارهای اخلاقی مورد قبول افراد و جوامع خاص است و نه افعال اختیاری انسان؛ بلکه مفاهیم و جملاتی است که در اخلاق هنجاری مورد بحث قرار می‌گیرند. فیلسوفی که به این نوع بررسی می‌پردازد، دغدغه درستی یا نادرستی و حقانیت یا بطلان گزاره‌های اخلاقی را ندارد. برای نمونه، دغدغه قضاوت اخلاقی میان این حکم که «سقط جنین بد است» با این حکم که «سقط جنین خوب است» را ندارد. وظیفه اصلی او صرفاً بررسی معنای «خوب» و «بد» و تحلیل گزاره‌های مورد بحث است.

۱. برای آشنایی بیشتر با اخلاق هنجاری، بنگرید به: Normative Ethics, Shelly Kagan, p. 1-11.

2. meta-ethics

در فرااخلاق، مفاهیم و احکام اخلاقی از سه جهت عمده، مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند: از حیث معناشناختی؛ از حیث معرفت‌شناختی و از حیث وجودشناختی. نخستین مورد مربوط به مفاهیم اخلاقی است و حیثیت دوم و سوم ناظر به احکام و جملات اخلاقی است.^۱

۳. اخلاق کاربردی

اخلاق کاربردی^۲ در حقیقت زیر مجموعه اخلاق هنجاری است. به تعبیر دیگر، اخلاق کاربردی همان اخلاق هنجاری است؛ البته در حوزه‌های خاصی از زندگی فردی و اجتماعی. هر چند، روز به روز بر تعداد این حوزه‌ها افزوده می‌شود، به گونه‌ای که امروزه کمتر فعالیتی از فعالیت‌های روزمره بشری را می‌توان نام برد که به‌عنوان یکی از شاخه‌های اخلاق کاربردی مورد بررسی قرار نگرفته باشد و یا نتوان از آن در اخلاق کاربردی بحث کرد. اخلاق کاربردی در حقیقت درصدد آن است که کاربرد و اعمال منظم و منطقی نظریه اخلاقی را در حوزه مسائل اخلاقی خاصی نشان دهد. مباحثی مانند اخلاق دانش‌اندوزی و علم‌آموزی، اخلاق پژوهش، اخلاق نقد، اخلاق گفتگو، اخلاق محیط زیست، اخلاق سیاست، اخلاق جنسی، اخلاق همسرداری و اخلاق معیشت را می‌توان از مباحث مربوط به اخلاق کاربردی به‌شمار آورد. اخلاق کاربردی شامل «اخلاق حرفه‌ای» نیز می‌شود. منظور از اخلاق حرفه‌ای، تأمل درباره ابعاد اخلاقی مسائل و موضوعاتی است که به مشاغل خاصی مربوط می‌شود؛ مانند اخلاق پزشکی، اخلاق تجارت، اخلاق روزنامه‌نگاری و امثال آن.^۳ گفتنی است که یکی از دغدغه‌های مهم اخلاق کاربردی، حل معضلات و تعارضات اخلاقی است. البته تنها دغدغه اخلاق کاربردی، برخلاف گمان برخی از نویسندگان، این نیست؛ هر چند حل معضلات اخلاقی جایگاه مهمی در اخلاق کاربردی دارد.

به‌طور خلاصه می‌توان گفت اخلاق کاربردی یا کاربردی، عبارت است از کاربرد و تطبیق استدلال‌ها، اصول، ارزش‌ها و ایده‌آل‌های اخلاقی درباره رفتارهای اخلاقی، اعم از رفتارهای فردی و اجتماعی، با توجه ویژه به معضلات و تعارضات اخلاقی. هدف از این

۱. برای توضیح بیشتر در این باره، بنگرید به: مصباح یزدی، فلسفه اخلاق، ص ۲۳-۱۷.

2. applied ethics.

3. See: "Applied Ethics", in Encyclopedia of Ethics, ed. Lawrence C. Becker, V.1, p. 80-84.

نوع پژوهش نیز ارزش‌گذاری و ارزیابی اخلاقی و در نتیجه پذیرش یا انکار آن خط مشی‌ها و رفتارها است. بنابراین، هر یک از مکاتب اخلاقی، دارای اخلاق کاربردی خاص خود است. برای نمونه، اخلاق کاربردی پذیرفته مکتب سودگرایی، قدرت‌گرایی یا قراردادگرایی، با اخلاق کاربردی پذیرفته مکتب اخلاقی اسلام کاملاً متفاوت است؛ زیرا هر مکتبی بر اساس اصول و ضوابط اخلاقی خود به بررسی احکام اخلاقی در موارد خاص و ارائه راه حل برای موارد تعارض و وظایف می‌پردازد.

۳-۱. اهمیت و جایگاه اخلاق کاربردی

علم اخلاق یکی از ضروری‌ترین علوم برای انسان است. این علم در حقیقت علم زندگی و آیین زیستن، به معنای حقیقی کلمه است. علمی است که افزون بر بیان احکام ارزشی همه ابعاد فردی و اجتماعی زندگی آگاهانه و مختارانه ما، راه‌های اتصاف به فضایل و بهره‌مندی از خوبی‌ها و دفع و رفع زشتی‌ها را نیز نشان می‌دهد. بنابراین، علم اخلاق اگر مهم‌ترین علم نباشد، یکی از مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین دانش‌هاست. امام کاظم علیه السلام می‌فرماید:

لازم‌ترین دانش برای تو، دانشی است که تو را به صلاح قلبت راهنمایی کند و فساد آن را برایت آشکار سازد.^۱

یکی از مهم‌ترین رسالت‌های پیامبران نیز پرورش اخلاقی مردمان و تزکیه و تهذیب جان‌های آنان بوده است^۲ و در این باره پیامبر بزرگ اسلام نیز هدف اصلی رسالت خود را به کمال رساندن خُلق‌های کریم و مَنش‌های بزرگوارانه معرفی کرده است.^۳ اخلاق نیک و زدودن زشتی‌ها و آراستگی به خوبی‌ها یکی از عوامل مهم بهره‌مندی از سعادت دنیوی و اخروی است.

۱. أَلَزِمُ الْعَلِيمَ لَكَ مَا دَلَّكَ عَلَى صِلَاحِ قَلْبِكَ وَأَظْهَرَ لَكَ فِسَادَهُ. (نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۲، باب ۱۰۱، حدیث ۱۳۷۹۲)
۲. هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ لِيّ ضَلَّالٍ مُّبِينٍ؛ اوست آن کس که در میان بی‌سوادان فرستاده‌ای از خودشان برانگیخت، تا آیات او را بر آنان بخواند و پاکشان گرداند و کتاب و حکمت بدیشان بیاموزد، و [آنان] قطعاً پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند. (جمعه، ۶۲: ۲)
گفتنی است در کتاب حاضر، در ترجمه آیات قرآن کریم، در بیشتر موارد، از دو ترجمه آیت‌الله مکارم شیرازی و استاد محمد مهدی فولادوند استفاده شده است.

۳. بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ. (مجلسی، بحار الانوار، ج ۶۷، باب ۵۹، حدیث ۱۸)

نگاهی به میراث علمی عالمان برجسته جهان نشان می‌دهد که اخلاق و دانش اخلاق همواره مورد توجه اندیشمندان خیرخواه بشر بوده است. در هر عصر و مصری کسانی بوده‌اند که برای هدایت و راهنمایی مردمان اندیشه کرده و با مجاهدت‌های علمی خود بازار مباحث اخلاقی را پررونق داشته‌اند. آثار ارزشمندی مانند رسائل اخوان الصفا و خاتن الوفا، السعادة و الاسعاد فی السيرة الانسانية، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، اخلاق ناصری، اوصاف الاشراف، احیاء علوم الدین، المعجزة البيضاء فی تهذیب الاحیاء، المراقبات فی اعمال السنة، جامع السعادات و ده‌ها اثر خرد و کلان دیگر را می‌توان به عنوان نمونه‌هایی از میراث اخلاقی عالمان مسلمان برشمرد. البته، با وجود این تلاش‌های ارزنده، متأسفانه مباحث اخلاقی، در مقایسه با مباحث فقهی و کلامی و فلسفی، حجم اندکی از میراث علمی اندیشمندان گذشته و همچنین فعالیت‌های پژوهشی عالمان این روزگار را به خود اختصاص داده است. در عین حال، بیشتر افراد جامعه ما به دلایل مختلف با بسیاری از فضایل و رذایل اخلاقی آشنا هستند. مشکل عمده بسیاری از افراد این است که: اولاً، راه انجام وظایف اخلاقی و چگونگی اعمال احکام اخلاقی را به درستی نمی‌توانند تشخیص دهند. برای مثال، کسانی که مبتلا به رذیله غیبت هستند، بهتر از هرکس دیگری می‌دانند به چه بلایی گرفتارند؛ اما راه‌هایی از این منجلاب را نمی‌دانند. کسانی که در آتش حسد و نفرت و کینه می‌سوزند، با تمام وجود خود سوزندگی این آتش را احساس می‌کنند، اما راه نجات از این آتش ایمان سوز و آخرت بر یاد ده را نمی‌دانند.

ثانیاً، در موارد تزاحم و تعارض وظایف اخلاقی، نمی‌توانند تصمیم درستی بگیرند. برای نمونه همه ما می‌دانیم که احترام به پدر و مادر بسیار ضروری و لازم است و امر به معروف و نهی از منکر نیز از واجبات فقهی و اخلاقی است و از سویی بدگویی از مسلمان کاری بسیار زشت و ناپسند است. حال اگر در مجلس بزرگ و محترمی باشیم که مثلاً پدر یا مادر ما از مسلمانی بدگویی می‌کند، در چنین شرایطی ممکن است به آسانی نتوانیم وظیفه اخلاقی خود را تشخیص دهیم. آیا باید جلوی غیبت و بدگویی را بگیریم یا باید به احترام پدر یا مادرمان در آن لحظه سکوت کنیم و مثلاً بعداً به آنان تذکر دهیم؟ و... همه ما می‌دانیم که رشوه‌دادن و رشوه گرفتن از نظر اخلاقی و اسلامی کاری بسیار زشت و نکوهیده است، اما در جایی که مثلاً راه رسیدن به حقوق خود را در رشوه‌دادن می‌بینیم، ممکن است به راحتی نتوانیم تشخیص دهیم که آیا رشوه‌دادن در چنین شرایطی از نظر اخلاقی عملی ناپسند است یا نه.

یکی از رسالت‌های اخلاق کاربردی این است که به تحلیل و بررسی ریشه‌ای و بنیادین فضایل و رذایل اخلاقی و راه تشخیص تکالیف اخلاقی و شیوه تحقق آنها در قلمروهای خاصی بپردازد. این شاخه از مطالعات اخلاقی بر آن است تا به جای ارائه فهرستی بلند از فضایل و رذایل اخلاقی، با تقویت بُعد عقلانی و استدلالی فراگیران، شیوه استدلال اخلاقی در امور روزمره زندگی را به آنان بیاموزد. افزون بر این، اخلاق کاربردی، با ارائه معیارها و ملاک‌هایی مشخص برای رفتارهای اخلاقی در قلمروهای مختلف زندگی فردی و اجتماعی، به کاربردی کردن توصیه‌ها و ارزش‌های اخلاقی کمک می‌کند. و به همین دلیل است که به آن اخلاق کاربردی می‌گویند.

۳-۲. تاریخچه اخلاق کاربردی

می‌توان گفت که از روزگاران قدیم گونه‌ای از اخلاق کاربردی مورد توجه برخی از عالمان مسلمان بوده است. در بسیاری از کتاب‌های اخلاقی، ابواب خاصی را به بخش‌های مختلف اخلاق کاربردی اختصاص می‌دادند و می‌کوشیدند تا اصول فضایل و رذایل مربوط به آن حوزه را به صورت دقیق تبیین کنند و با توجه به آن اصول، راه‌حل‌های اخلاقی مسائل خاص آن حوزه را مشخص نمایند. در کتاب‌های ارزشمند *احیاء العلوم و المحجة البيضاء* مباحثی مانند اخلاق دانش و دانشجویی، اخلاق جنسی، اخلاق معیشت، اخلاق معاشرت، اخلاق مسافرت و امثال آن به طور ویژه مورد توجه قرار گرفته است. افزون بر این، برخی از مسائل اخلاق کاربردی به طور ویژه مورد توجه قرار می‌گرفتند و نوشته‌های مستقلی درباره آنها به نگارش در می‌آمد.^۱ برای نمونه در زمینه اخلاق دانشجویی می‌توان به کتاب‌های ارزشمندی چون *آداب المتعلمین*، نوشته خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲-۵۹۷ ه.ق) و *منیة المرید فی آداب المفید و المستفید*، نوشته شهید ثانی (۹۶۶-۹۰۹ ه.ق)، اشاره کرد. درباره اخلاق گفتگو و مناظره کتاب‌های بسیاری نوشته شده است که از آن جمله می‌توان به *آداب التخاطب*، نوشته میر محمد عباس بن علی، (متوفی ۱۳۰۶ ه.ق) *آداب البحث و المناظره* نوشته میر غیاث‌الدین حسینی دشتکی، (متوفی ۹۴۸ ه.ق)

۱. برای آشنایی بیشتر با برخی از این کتاب‌ها، بنگرید به: آقابزرگ طهرانی، الذریعة، ج ۱، ص ۳۵ - ۱۳.

آداب البعث نوشته کمال‌الدین میثم بن علی بحرانی، (متوفی ۶۷۹ هـ.ق) آداب المناظرة نوشته شیخ مهذب‌الدین احمد بن عبدالرضا که در ۱۰۸۱ هـ.ق به نگارش درآمده است، آداب المناظرة نوشته شیخ سلیمان بن عبدالله الماحوزی، (متوفی ۱۱۲۱ هـ.ق) آداب المناظرة، نوشته احمد بن اسماعیل جزائری، (متوفی ۱۱۴۹ هـ.ق) اشاره کرد. درباره اخلاق معاشرت، کتاب‌هایی مانند آداب المعاشرة، نوشته ابی جعفر احمد بن محمد بن خالد البرقی، (متوفی ۲۷۴ یا ۲۸۰ هـ.ق) آداب المعاشرة نوشته شیخ علی حزینه، (متوفی ۱۱۸۱ هـ.ق) و آداب العشرة، نوشته محمدکاظم حائری را می‌توان نمونه آورد. در حوزه اخلاق سیاست نیز کتاب‌های فراوانی نوشته شده است که از آن جمله می‌توان به آداب الملوك، نوشته میرزا رفیع‌الدین نظام‌العلما و آداب سلطنت، نوشته سید هبه‌الله حسین، در ۸۸۲ هـ.ق، اشاره کرد. درباره اخلاق و آداب سفر نیز کتاب‌هایی مانند آداب السفر، نوشته یحیی بن احمد بن سعید الحلّی، (متوفی ۶۹۰ هـ.ق) آداب السفر، نوشته محمدطاهر قزوینی را می‌توان به عنوان نمونه برشمرد. درباره اخلاق مهمانی و ضیافت نیز کتاب‌های مستقلی مانند کتاب آداب الضیافة نوشته محسن فیض کاشانی (متوفی ۱۰۹۱ هـ.ق) نوشته شده است.

به هر حال، این رشته علمی در دوران اخیر مورد توجه جدی اندیشمندان اخلاقی مغرب زمین نیز قرار گرفته است تا جایی که آثار بسیار گوناگونی را در حوزه‌های مختلف اخلاق کاربردی پدیدآورده‌اند. نگاهی گذرا به عناوین برخی از مجلاتی که امروزه در کشورهای غربی، درباره اخلاق کاربردی منتشر می‌شوند، جایگاه و اهمیت این بحث را در آن دیار مشخص می‌کند:

Bioethics
 Business Ethics
 Criminal Justice Ethics
 Environment Ethics
 Ethics & Animals
 Ethics & Medicine
 Journal of Agricultural and Ethics

اخلاق زیستی
 اخلاق تجارت
 اخلاق عدالت قضایی
 اخلاق محیط زیست
 اخلاق و حیوانات
 اخلاق و پزشکی
 مجله کشاورزی و اخلاق

فصل اول
اخلاق
دانش‌اندوزی

از دانشجو انتظار می‌رود پس از فراگیری این فصل:

- ۱ اهمیت، ضرورت و جایگاه ویژه دانش و دانش‌اندوزی در اسلام را فراگیرد؛
- ۲ افزون بر آشنایی با تأثیرپارسایی بر تعقل و دانش‌اندوزی، در تقویت تقوای خود کوشش بیشتری نماید؛
- ۳ در کنار آشنایی با موانع و لغزشگاه‌های دستیابی به علم حقیقی، راه نجات از آنها را فراگیرد؛
- ۴ ضمن آشنایی با فضایل اخلاقی در کسب دانش، شیوه کسب فضایل و راه عملی مزین شدن به آنها را نیز به دست آورد.

۱. اهمیت و ضرورت

اهمیت علم و علم‌آموزی، از دیدگاه اسلام، به قدری روشن است که نیازی به توضیح ندارد. نخستین آیاتی که بر پیامبر اکرم نازل شد، بهترین دلیل بر جایگاه ویژه تعلیم و تعلم در اسلام است: «إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ؛ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ؛ إِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ؛ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ؛ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ.»^۱ بر همین اساس پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وقتی دو گروه را در مسجد مشاهده کردند، که گروهی مشغول عبادت بودند و گروهی مشغول مذاکره و مباحثه علمی، رفتن به نزد گروه دوم را بر پیوستن به جمع عبادت‌کنندگان ترجیح داده و در توجیه این رفتار خود فرمودند: «من

۱. علق (۹۶): ۵ - ۱: بخوان به نام پروردگارت که (جهان را) آفرید. (همان کس که) انسان را از خون بسته‌ای خلق کرد. بخوان که پروردگارت (از همه) بزرگوارتر است، همان کسی که به وسیله قلم تعلیم نمود، و به انسان آنچه را نمی‌دانست یاد داد.

برای تعلیم فرستاده شده‌ام»^۱. قرآن کریم نیز به صراحت، تعلیم را یکی از اهداف اساسی برانگیختن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله دانسته، می‌فرماید:

او کسی است که در میان جمعیت درس نخوانده رسولی از خودشان برانگیخت که آیاتش را بر آنان می‌خواند و آنان را تزکیه می‌کند و به آنان کتاب (قرآن) و حکمت می‌آموزد و مسلماً پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند.^۲

ضرورت فراگیری علم از دیدگاه اسلام ضرورتی مطلق است؛ نه قید افرادی دارد، نه قید زمانی، نه قید مکانی و نه هیچ قید و محدودیتی دیگر. حدیث بسیار مشهور و معروف رسول اعظم صلی الله علیه و آله که فرمود: «علم‌آموزی بر هر مسلمانی واجب است»،^۳ اختصاص تحصیل علم به طبقه یا صنف یا جنس خاصی را رد کرده، آن را از واجبات عمومی همه مسلمانان بر می‌شمارد. همچنین حدیث «أطلبوا العلم من المهد إلى اللحد؛ زگهواره تا گور دانش بجوی»،^۴ محدودیت زمانی را برای تحصیل علم از میان برمی‌دارد. بر اساس حدیث «دانش را بیاموزید هر چند که در چین^۵ باشد» دانسته می‌شود که طلب علم، وظیفه‌ای است که جا و مکان خاصی نمی‌شناسد و احادیثی مانند «حکمت، گمشده مؤمن است پس آن را فراگیرید هر چند در دست منافق باشد»^۶ محدودیت از حیث معلّم را نفی می‌کند.^۷ البته در جایی که انسان در درستی يك مطلب تردید دارد و خودش نیز توانایی تشخیص حق و باطل در آن زمینه را ندارد، به حکم عقل سلیم نباید سخن هر استاد و معلمی را بپذیرد. در این موارد باید دقت کند که تحت تأثیر و تلقین چه کس یا کسانی است.

برای آشنایی بیشتر با اهمیت علم‌آموزی در اسلام چند روایت دیگر از اولیای دین را یادآور می‌شویم:

۱. بالتّعلیم أرسلت. (مجلسی، بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۰۶، باب ۴، حدیث ۳۵)
۲. هو الذي بعث في الأميين رسولا منهم يتلوا عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة. (جمعه (۶۲): ۲)
۳. طلب العلم فريضة على كل مسلم. (کلینی، اصول کافی، ج ۱، کتاب فضل العلم، باب ۱، حدیث ۱)
۴. البته کشور چین در این حدیث، خصوصیتی ندارد. منظور این است که فاصله مکانی نباید مانعی برای تحصیل علم تلقی شود.
۵. أطلبوا العلم ولو بالصين. (مجلسی، بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۸۰، باب ۱، حدیث ۶۵)
۶. الحكمة ضالة المؤمن فخذ الحكمة ولو من اهل النفاق. (همان، ج ۲، ص ۹۹، باب ۱۴، حدیث ۵۷)
۷. بنگرید به: مطهری، ده گفتار، ص ۱۶۳.

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ درباره برتری عالم بر عابد می‌فرماید: برتری عالم بر عابد همچون برتری ماه شب چهارده بر سایر ستارگان است.^۱

همان حضرت در حدیث دیگری می‌فرماید: به درستی که برتری عالم بر عابد همچون برتری خورشید بر سایر سیارات است.^۲

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نقل می‌کند که فرمود:

به درستی که برای آموزگار خوبی‌ها، جنبندگان زمین و ماهیان دریا و جانداران فضا و همه آسمانیان و زمینیان طلب مغفرت می‌کنند؛ و به درستی که یاددهنده و یادگیرنده دارای پاداشی یکسان‌اند؛ روز قیامت، همچون دو اسب مسابقه، دوشادوش یکدیگر می‌آیند.^۳

با این همه، روشن است که فراگیری دانش مطلوبیت ذاتی ندارد. به صرف عالم شدن سعادت حقیقی انسان تأمین نمی‌شود. چه فراوان‌اند عالمان و اندیشمندی که علم خود را در جهت توسعه فساد و تأمین خواسته‌های شیطانی خود و دیگران به کار می‌گیرند. بر همین اساس، اسلام عزیز در کنار دعوت به علم‌آموزی، شرایط، آداب و اخلاقیات ناظر به این عرصه را نیز بیان کرده است. در اینجا برخی از این شرایط و اخلاقیات را بیان می‌کنیم.

۲. دانش‌اندوزی و پارسایی

در قرآن کریم تصریح شده است که ثمره پارسایی، بهره‌مندی از فرقان و قدرت تشخیص حق از باطل است: «إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا»^۴ آیا این معناست که علم‌اندوزی کافران و بی‌تقوایان از نظر قرآن بیهوده و بی‌نتیجه است؟ پارسایی چه نقشی در تعلیم و تحصیل معرفت و دانش حقیقی دارد که دانش‌اندوزی ناپارسایان راه به جایی نمی‌برد؟

۱. فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ النُّجُومِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ. (مجلسی، بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۸، حدیث ۴۶)

۲. إِنَّ فَضْلَ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الشَّمْسِ عَلَى الْكَوَاكِبِ. (همان، ص ۱۹، حدیث ۴۹)

۳. إِنَّ مُعَلِّمَ الْحَيْرِ يَسْتَعْفِزُ لَهُ دَوَابُّ الْأَرْضِ وَحَيْثَانُ الْبَحْرِ وَكُلُّ ذِي رُوحٍ فِي الْهَوَاءِ وَجَمِيعُ أَهْلِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَإِنَّ الْعَالِمَ وَ الْمُتَعَلِّمَ فِي الْأَجْرِ سَوَاءٌ يَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَقَرَّتِي رَهَانٍ بِيَزْدِجَانِ. (همان، ص ۱۷، حدیث ۴۰)

۴. انفال (۸): ۲۹.

بی‌تردید، متون دینی، همه انسان‌ها حتی کافران و فاسقان را به دانش‌اندوزی و پیروی از دانش و پرهیز از پیروی گمان دعوت کرده و به تعقل و تدبیر فراخوانده‌اند. افزون بر این، قرآن خود نیز در برابر حق‌گریزان، عملاً به اقامه دلیل عقلی پرداخته است. سیره عملی پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و امامان معصوم عَلَيْهِمُ السَّلَام به خوبی نشان می‌دهد که آن بزرگواران نیز مخالفان خود را به بحث عقلی دعوت کرده، در برابر آنان، از براهین عقلی مدد جسته‌اند. این‌ها همه، نمایانگر آن است که نشان‌دهنده پارسایی در کنار خردورزی و دانش‌اندوزی، به معنای ناتوانی بی‌تقوایان از درك و اقامه براهین عقلی نیست؛ بلکه مراد آن است که با بازگرداندن روح و سرشت آدمی به حالت پاکی و صداقت نخستین و فطری‌اش، فراگیری و پذیرش حقایق را برای او تسهیل نماید.^۱

توضیح آنکه، انسان دارای مجموعه‌ای از نیروهای متضاد و متزاحم است که هر نیرویی، بی‌توجه به نیروهای دیگر، در اندیشه ارضای خویش است. اگر انسان به یکی از این قوا، گرایش بیشتر نشان دهد و در ارضای خواسته‌های آن بیشتر بکوشد، در گرداب سرکشی آن قوه و سرکوبی قوای دیگر فرومی‌گلتد و انسانیتش که بر پایه مجموعه این نیروها شکل می‌گیرد، پای‌مال می‌شود. پس راهی جز ارضای مساوی و عادلانه همه نیروهای نفسانی وجود ندارد. انسان واقعی کسی است که در ارضای معقول خواسته‌های همه قوای درونی‌اش بکوشد.

از سوی دیگر، انسان در آغاز پیدایش از هر گونه آگاهی و دانشی بی‌بهره است: «و خداوند شما را از شکم مادرانتان خارج نمود در حالی که هیچ چیز نمی‌دانستید؛ و برای شما، گوش و چشم و عقل قرار داد، تا شکر نعمت او را به جای آورید.»^۲ کسب دانش و توسعه دانستنی‌های انسان، معلول کارکرد قوای درونی و بیرونی او است. طبیعتاً تلاش انسان در جهت ارضای خواسته‌های يك قوه و بی‌اعتنایی به قوای دیگر، موجب میل فکری به سوی آن و غفلت از مقتضیات سایر قوا و در نتیجه انحراف فکری و عقیدتی خواهد شد. پس، اینکه می‌بینیم متون اسلامی در کنار دعوت به دانش‌اندوزی، بر پارسایی و همزمان با تعلیم، بر تزکیه و زدودن زنگار گناه و وسوسه شیطان از دل نیز تأکید می‌ورزند،

۱. طباطبایی، المیزان، ج ۵، ص ۲۶۷ و ۲۶۸.

۲. وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ. (نحل: ۱۶) (۷۸)

به سبب آن است که تفکر آدمی را از بند اسارت شیاطین درونی و بیرونی آزاد سازند.

چون که تقوا بست دو دست هوا حق گشاید هر دو دست عقل را^۱

تقوا سبب می‌شود فطرت انسان به پاکی و زلالی نخستین خود بازگردد، تا علاوه بر بهره‌مندی بیشتر از بینش و بصیرت، به آسانی بتواند بدون دخالت هواهای نفسانی، حقایق را پذیرفته، به دانش‌های سودمند و اندیشه‌های درست دست یابد. اگر عقل بخواهد درك و شناختی صحیح داشته باشد، باید پارسایی پیشه سازد و از بند تمایلات نفسانی رهایی یابد. آنگاه است که پاسبان و پاسدار ورودی‌ها و خروجی‌های دل می‌شود و نامحرمان و بیگانگان را در بند می‌افکند.

عقل بر نفس است بند آهنین	طبع خواهد تا کشد از خصم کین
پاسبان و حاکم شهر دل است	عقل ایمانی چو سحنه عادل است
دزد در سوراخ ماند همچو موش	همچو گربه باشد او بیدار هوش
نیست گربه یا که نقش گربه است	در هر آنجا که بر آرد موش دست
عقل ایمانی که اندر تن بود	گربه چه شیر شیرافکن بود
نعره او مانع چرندگان ^۲	غره او حاکم درندگان

۳. موانع دست‌یابی به علم حقیقی^۳

ذهن آدمی، گاه در اثر چینش نادرست مقدمات یا کوتاهی در انتخاب مواد یقین‌آور برای استدلال، دچار خطا می‌شود و به نتیجه‌ای نادرست دست می‌یابد. برای پرهیز از اینگونه لغزش‌ها باید علم منطق و انواع مغالطات را به درستی آموخت و به درستی به کار گرفت. ولی گاه انسان در اثر مشکلات اخلاقی و آلودگی‌های نفسانی از درك درست حقایق ناتوان می‌گردد و سراب را آب می‌پندارد. در این بخش می‌خواهیم با تکیه بر قرآن و سخنان اولیای دین، با برخی از مهم‌ترین لغزشگاه‌های اخلاقی علم‌آموزی و خردورزی آشنا شویم.

۱. مولوی، مثنوی معنوی، دفتر سوم، بیت ۱۸۳۲.

۲. همان، دفتر چهارم، ابیات ۱۹۸۹ - ۱۹۸۴.

۳. بنگرید به: یوسفیان و شریفی، خردورزی و دین‌باوری، ص ۱۰۵ - ۱۰۰.

۱-۳. پیروی از حدس و گمان

چون دستیابی به یقین و تشخیص واقعیت در همه امور روزمره زندگی، کاری دشوار یا غیرممکن است، بیشتر آدمیان، با توجه به غریزه راحت طلبی، اساس زندگی خود را بر گمان بنا می‌کنند و با تکیه بر آن، به زندگی خویش ادامه می‌دهند. یکی از لغزشگاه‌های فهم و اندیشه درست آن است که انسان این عادت بد را به ساحت تفکر عقلانی و علمی نیز سرایت دهد و به جای پیروی از یقین، به گمان و حدس بسنده کند. این امر، به ویژه در مسائل اساسی و زیربنایی اندیشه بشر، مانند اعتقادات دینی، زیان‌هایی جبران‌ناپذیر به بار می‌آورد؛ از این رو، قرآن کریم به شدت با آن مخالفت ورزیده و مخاطبان خود را از پیروی حدس و گمان برحذر داشته است؛ چنان‌که در پاسخ به مشرکانی که بر اساس پندارهای واهی، شرك و دوگانه‌پرستی خود را به خواست و مشیت خداوند نسبت می‌دهند، می‌فرماید:

بگو: آیا نزد شما دانشی هست که آن را برای ما آشکار کنید؟ شما جز از گمان پیروی نمی‌کنید و جز دروغ نمی‌گویید.^۱
و چیزی را که بدان علم نداری، دنبال مکن؛ زیرا گوش و چشم و قلب، همه مورد پرسش واقع خواهند شد.^۲

۲-۳. تقلید کورکورانه

متأسفانه بسیاری از مردمان، افزون بر مسائل فرعی و جزئی زندگی، مانند نوع پوشش و وضعیت ظاهری خود، در اندیشه و نوع نگاه به مسائل کلی و حیاتی نیز از دیگران تقلید می‌کنند. در واقع ریشه تقلید در مسائل جزئی و فرعی، و منشأ اصلی مدپرستی و مدگرایی، خودباختگی فکری و تقلید در اندیشه و مسائل کلی است:

چون مقلد بود عقل اندر اصول
دان مقلد در فروعش ای فضول^۳

۱. فُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ. (انعام (۶): ۱۴۸)
۲. وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا. (اسراء (۱۷): ۳۶)
۳. مولوی، مثنوی معنوی، دفتر ششم، بیت ۱۰۷۳.

به هر روی، یکی دیگر از موانع تحصیل علم واقعی و داشتن اندیشه درست، سپردن مهار تفکر به دست دیگران است. یعنی انسان به جای آنکه آزادانه و محققانه بیندیشد، مهار تفکر خود را به دست دیگران بسپارد و خارج از چارچوب اندیشه‌های وارداتی از سوی دیگران نیندیشد. ویژگی بسیاری از مردم این است که باورهای عمومی و اجتماعی را به سادگی و بدون تفکر می‌پذیرند. به تعبیر مولوی:

که به ظن تقلید و استدلالشان قایمست و جمله پر و بالشان^۱

♦ مطالعه‌ای نظری

به نظر می‌رسد یکی از عوامل گرایش به پیروی کورکورانه از يك فكر یا اندیشه این است که خودآگاه یا ناخودآگاه، اکثریت را معیار حقانیت بدانیم. یعنی کثرت طرفداران يك اندیشه یا کردار را دلیل حقانیت آن و قلت و اندک بودن حامیان يك اندیشه یا کردار را دلیل بر بطلان آن بشماریم. نظر شما در این باره چیست؟ آیا کثرت را معیار حقانیت می‌دانید یا خیر؟ به چه دلیل؟ اصولاً معیار حقانیت يك اندیشه را چه می‌دانید؟ آیا عوامل دیگری برای تقلید کورکورانه سراغ دارید؟

قرآن کریم، در برابر کسانی که پیروی کورکورانه از نیاکان را مبنای عمل خود قرار داده‌اند، می‌فرماید:

و چون به آنان گفته شود: «از آنچه خدا نازل کرده است پیروی کنید»، می‌گویند: «نه، بلکه از چیزی که پدران خود را بر آن یافته‌ایم، پیروی می‌کنیم». آیا هر چند پدرانشان چیزی را درک نمی‌کرده و به راه صواب نمی‌رفته‌اند، [باز هم در خور پیروی هستند؟]^۲

زشتی و زندقگی تقلید تنها در تقلید از پیشینیان خلاصه نمی‌شود؛ بلکه هرگونه دنباله‌روی کورکورانه، از جمله پیروی از بزرگان و شخصیت‌های مشهور جامعه را نیز در بر می‌گیرد. اسلام یکایک انسان‌ها را دارای شخصیتی مستقل دانسته، «فرد» را «مسئول» می‌شناسد و تقلید کورکورانه از بزرگان جامعه را عامل گمراهی عده‌ای می‌شمارد: «پروردگارا! ما رؤسا و بزرگ‌تران خویش را اطاعت کردیم و ما را از راه به در کردند.»^۳

۱. همان، دفتر اول، بیت ۲۱۲۶.

۲. وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لُكُنَّا آبَاءَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ. (بقره (۲): ۱۷۰)

۳. رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا. (احزاب (۳۳): ۶۷)

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر

کلیک نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک

نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک

نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>

برای دریافت فایل کامل روی لینک زیر کلیک
نمایید

<http://bunga.ir/download-57/>